



Een muzikale wandeling
door De Nollen

Een wandeling
door
het totaalkunstwerk
De Nollen
van
R.W. van de Wint
met
live uitgevoerde muziek
van
Kees Wieringa

4 – 5 september
&
11 – 12 september
2010

Waarneming van ruimte

Na vele exposities in verschillende Europese musea trok R.W. van de Wint zich in 1980 terug in het oude binnenduingsgebied De Nollen aan de rand van Den Helder, om beelden, bouwsels en schilderijen te creëren in een symbiose met het landschap. Van de Wint had zich verschanst in de duinen om een ideële wereld te creëren. Vanaf de buitenkant heeft De Nollen een bijna ingekeerde gedaante. Op sommige plekken komen stalen bouwsels boven de duintjes uit. Zo op het eerste gezicht is de kunst in het desolate duinlandschap vrijwel verborgen. Een weefsel lijkt het. Het vormt één geheel. Het natuurlijk ogende landschap loopt bijna vanzelfsprekend over in het kunstmatige, de kunstwerken van staal, beton, riet en glas.

Het duinzand dempt het geluid. Hoe verder je het gebied in loopt, hoe meer de geluiden verstillen. Soms lijkt het alsof je door een lichaam wandelt. Elk bouwsel dat je binnegaat, betreed je via een korte of lange, donkere doorgang. De overgang van buiten naar binnen, van het landschap naar de kunst is telkens anders. De bouwsels verschillen zodanig van elkaar dat ze elk een heel andere ervaring geven. Wat van buiten zwaar, massief en hard is, is van binnen licht, helder en poëtisch. Maar wat vooral treft is de statische buitenkant en de dynamische binnenzijde: het zonlicht dat steeds weer een andere lichtval geeft op de schilderijen. In een maatschappij die steeds sneller verandert, wilde Van de Wint een wereld oproepen van elementaire beelden die al eeuwenlang dezelfde zijn: het licht, de overgang van licht naar donker, de visuele en fysieke ervaring van kleur. Het is geen kwestie van sentiment, maar het gaat om de vraag welke waarden hun betekenis behouden.

De wandeling over de zandpaden leidt tot desoriëntatie, maar geeft paradoxaal genoeg ook structuur aan de totale zintuiglijke ervaring van De Nollen. Het gaat niet alleen

om de ervaring van ruimten en uiteenlopende zichtlijnen en kijk-richtingen, maar ook van atmosfeer, van geur en van klank. Het was deze totale ervaring die componist Kees Wieringa er toe heeft aangezet om een compositie te maken die je zou kunnen zien als een reactie op het Totaalkunstwerk. Wat Wieringa met name aansprak was de wandeling als niet tastbare verbindende factor binnen het kunstwerk. Bij een wandeling is het tempo van het lopen traag, wat tot een andere manier van ervaren leidt.

Kees Wieringa: 'Toen ik De Nollen voor het eerst bezocht en in het bijzonder een aantal paviljoens betrad op het indrukwekkende duinenterrein, was het de ervaring van kleur, ruimte, ritme en vorm die voor mij een verwantschap met muziek liet zien. Hoewel muziek zelfs nog abstracter is, is beeldende kunst ten minste nog tastbaar. Je kunt het aanraken. Maar ik heb niet vanuit heel concrete gegevens van de verschillende ruimten gewerkt. Het gaat me om de ervaring die op een emotioneel niveau ligt, niet op een intellectueel niveau.'

'Het werk in De Nollen is een totaalkunstwerk dat bestaat uit een nauwgezet landschappelijk ontwerp en een aantal paviljoens en ruimtelijke objecten. De paviljoens kenmerken zich door ronde structuren, halve bollen, van beton en staal. Dit zorgt voor een rijkelijke akoestiek, met een groot dynamisch vermogen. Elk geluidsdetail is waarneembaar. Direct kreeg ik associaties met de Rothko Chapel in Houston waarvoor Morton Feldman een indrukwekkende compositie voor koor en altviool heeft geschreven. Beeldende kunst en muziek kunnen zo mooi complementair zijn.'

Wandeling

De Nollen is een totaalkunstwerk. Juist daardoor wordt elke waarneming bewust of onbewust in de context geplaatst. Dit zal ook met de muziek en het geluid gaan

Van de Wint en Wieringa

gebeuren. Al wandelend maakt de bezoeker een kruisbestuiving mee tussen de klanken die zij horen en de objecten die te zien zijn. Een aantal tableaux (tussenstops) zorgen voor een geconcentreerde muziekerfaring waarbij delen van de totale compositie in een continue stroom worden uitgevoerd. Door de wandeling krijgt het totale kunstwerk samenhang.

Beeldende kunst en muziek

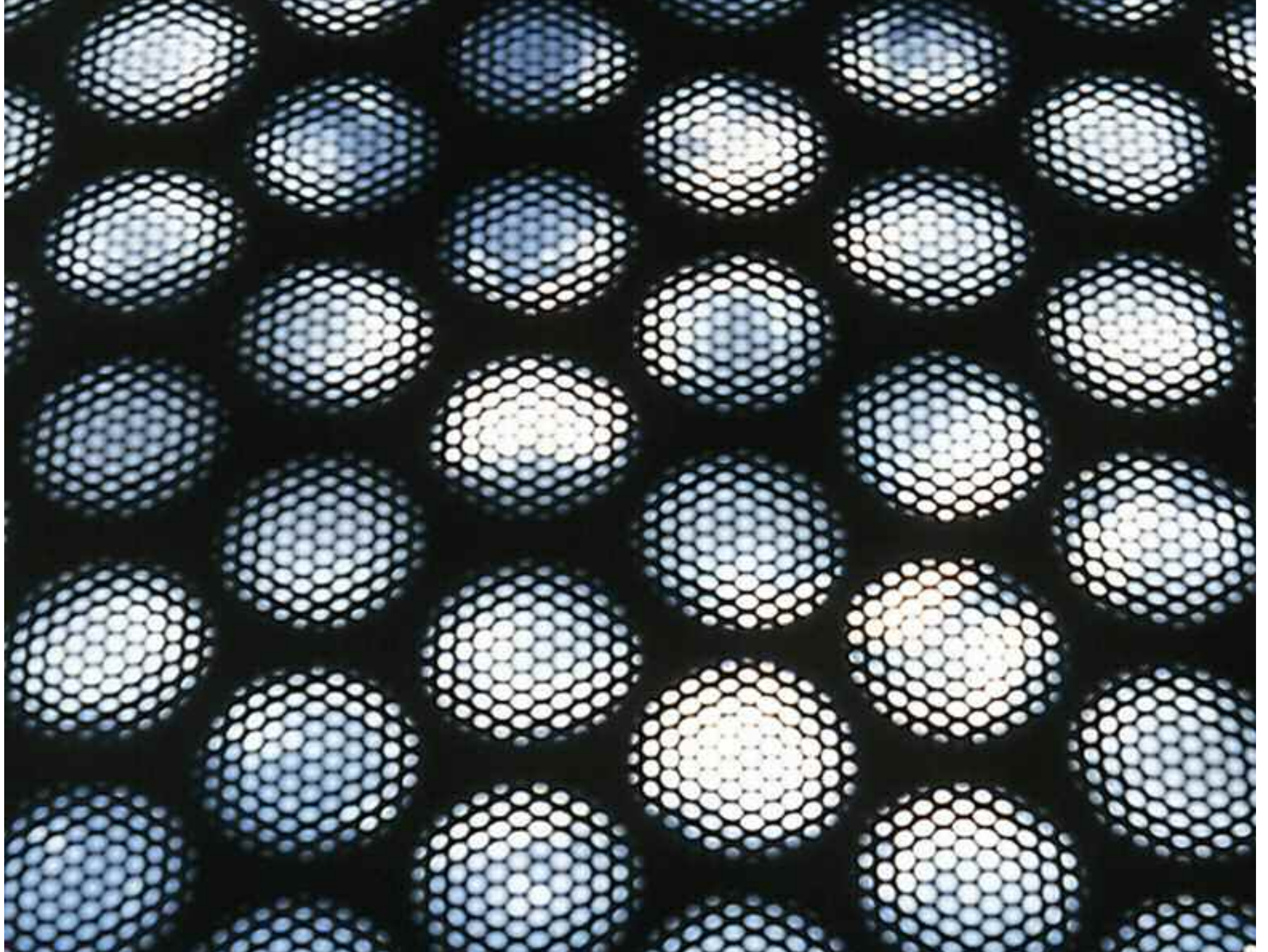
Wieringa: 'De relatie tussen muziek en beeldende kunst lijkt een paradox in zich te hebben. Daar waar in beeldende kunst, vorm een hoog goed is en de werken zich richten op het kijken en het betasten, is muziek immaterieel, niet gericht op het oog of de tast, maar op het oor en het luisteren. Toch kunnen deze kunstvormen elkaar beïnvloeden, de ervaring een extra dimensie geven. Zo heeft Strawinsky veel met Picasso te maken, Schönberg met Kandinsky en Mondriaan met Van Domselaer. Bij Kandinsky resulteerde dat in compleet nieuwe vormen en een nieuw gebruik van kleuren en bij Van Domselaer in een complete nieuwe muziektheorie die verwant was met wat Mondriaan daarover dacht.'

In 1912 schreef Kandinsky: 'En ten slotte is ons gehoor voor kleur zo nauwkeurig dat het vermoedelijk onmogelijk is iemand te vinden die zijn indruk van heldergeel zou proberen weer te geven door middel van het laagste register op de piano, of donkermeekrap-rood vergelijkend met een sopraanstem...' De wisselwerking tussen de zintuigen in het waarnemen is al door de Griekse filosoof Aristoteles beschreven. Hij was van mening dat deze wisselwerking wordt aangestuurd door een hoger, centraal mechanisme, de 'sensus communis'. Voor Wieringa is niet alleen de verwantschap belangrijk geweest, het zijn met name bepaalde aspecten in het werk van Van de Wint die voor hem herkenbaar zijn: 'Tegenstellingen tussen de traditie

en het eigentijdse en tussen donker en licht, maar ook de wijze waarop Van de Wint omgaat met clichés, daar herken ik veel in. Hij speelt daarmee. Daar zit een enorme kwinkslag in die je op het eerste gezicht niet verwacht. Die relativerie zie je ook in zijn gebruik van kitschelementen. Dat vind ik interessant en het heeft een bepaalde actualiteit. We zullen bijvoorbeeld in de binnenruimten vanuit stilte klanken laten ontstaan, maar ook in de buitenruimte zal het gaan om een klankervaring. Als een cumulatieve worden klanken opgestapeld, een soort ruimtelijke sound-scape.' De muziek die tijdens de muzikale wandeling zal klinken vormt analogieën op het gebied van kleur, vorm, compositie, ordening, ritme en klank, die op hun beurt een wisselwerking tussen de kunstwerken op gang brengen. De klank in een muziekstuk kan een synthese aangaan met de kleuren in een object; het ritme volgt de vorm, de tijd volgt de ruimte.

Wieringa geeft duidelijk aan dat de Muzikale Wandeling geen illustratie of vertaling is, maar ze gaat evenzeer verder dan een reactie. Wieringa: 'Wat ik de kracht van het Totaalkunstwerk van Van de Wint vind, is de maat en schaal ervan en de ontroering die je voelt in het intieme én in het grote gebaar. Ook ervaar je het doorzettingsvermogen dat Van de Wint moet hebben gehad om dit kunstwerk tot stand te brengen. Misschien is het wel die overgave die ik als één van de kernwaarden van De Nollen ervaar.'

Jacqueline van Koningsbruggen



Kees Wieringa

Componist Kees Wieringa heeft zich vaak laten inspireren door beeldende kunst. Als pianist heeft hij zich bezig gehouden met de muziek van De Stijl (Jakob van Domselaer) en De Ploeg (Daniël Ruyneman).

Kees Wieringa is al langer bezig met geluid/muziek in de ruimte. Zo heeft hij tijdens de grote overzichtstentoonstellingen rond Theo van Doesburg muziek langs een driedimensionaal parcours gestuurd door de zalen van het Kröller-Müller Museum en het Centraal Museum. Het doel was de luisteraar een nieuwe ruimte in zijn verbeelding te laten ervaren die fundamenteel verschilt van de werkelijkheid.

Ook heeft Wieringa een aantal projecten uitgevoerd met de schilder Eric de Nie waarbij letterlijk de grenzen werden opgezocht van live-beïnvloeding van schilderkunst en muziek.

In ruimtelijke zin heeft Wieringa een compositie gemaakt voor een groot paviljoen van de beeldend kunstenaar Dré Wapenaar. Die compositie 'Bag' ging een directe dialoog aan met de tentstructuur.

Kees Wieringa is bekend geworden met muziek van Simeon ten Holt (Canto Ostinato) en het geluid bij de tentoonstellingen over Theo van Doesburg. Hij experimenteert al vele jaren met bewegend geluid.

Tegenwoordig is Kees Wieringa directeur/bestuurder van YXIE, het nieuwe cultuurpodium van Alkmaar.

Een keuze uit het werk van Kees Wieringa

'Vluchten' (1999)
'Wit' (1999)
'Petersburg', een stadscompositie (2001)
'Winterslaap' (2001)
Theo van Doesburg (2002)
BAG (2005)
Practising Suma (2007)
Opera Drebbeel (2008)

R.W. van de Wint

Kunstenaar R.W. van de Wint (1942–2006) volgde zijn opleiding aan de Rijksacademie van beeldende kunsten in Amsterdam.

Nadat hij het exposeren in verschillende Europese musea achter zich had gelaten trok hij zich vanaf 1980 terug en werkte vanaf dat moment aan het project De Nollen aan de zuidrand van Den Helder.

Op De Nollen concentreerde hij zich op het maken van schilderijen, beelden en bouwsels in samenhang met het duinlandschap. De Nollen werd zijn levenswerk. Stichting De Nollen beheert en exploiteert het project sinds 1981.

Van de Wint is bekend door zijn schilderijen in de Tweede Kamer en de plafondschildering die hij op verzoek van Koningin Beatrix maakte in Paleis Noordeinde.

Daarnaast heeft hij vijfendertig monumentale sculpturen gerealiiseerd, zoals *De Tong* in Flevoland, vijf beelden in Haarlemmermeer en *Knowing by Heart*, dat op de oude Rijkswerf Willemsoord in Den Helder staat.

Zijn autonome beelden leidde ook tot toegepaste werken, zoals stalen bruggen in het Duinpark in Den Helder. In 1977 nam Van de Wint deel aan de Documenta in Kassel. In 1979 was er ook een overzichtstentoonstelling te zien in Groningen en in Bazel.

In 2002 werd een grote tentoonstelling van zijn werk georganiseerd in het Kröller-Müller Museum in Otterlo: *R.W. van de Wint. Clair-obscur. Zeven beelden*. Twee beelden hebben toen in de museumtuin een permanente plek gekregen.



Viool Miako Klein

Miako Klein, geboren in Telgte (Duitsland) in 1982 groeide op in Münster, waar ze op jonge leeftijd haar eerste viool- en recorder lessen kreeg. Ze werd op recorder onderwezen door Gudula Rosa en op viool door Tor-Song Tan op de muziekschool in West-Fallen.

Miako studeerde recorder met Paul Leenhouts op het Conservatorium van Amsterdam. Na een succesvolle afronding van haar Bachelor of Music, cum laude, in 2006, behaalde ze haar Masters in 2008. Miako is ook bekwaam violiste en, sinds 2006, studeert ze met Lex Korff de Gids, op het Conservatorium van Amsterdam.

Miako werd in 2003 uitgenodigd om een serie solo recorder en kamermuziek concerten te spelen in Japan. Ze trad ondermeer op in de Kyoto Concert Hall in Tokyo en de Osaka Miel Parque Hall. Ze trad ook op in het Cologne Philharmonie en in het Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam. In juni 2006 werd Miako uitgenodigd als jong talent om deel te nemen in de 8e 'Nachwuchsforum' van het Ensemble Modern in Frankfurt en ze speelt regelmatig hedendaagse muziek als solist en kamermuzikante. Haar live-opnames zijn uitgezonden op Duitse radio stations zoals HR/DLF, WDR3 en Nederlandse stations waaronder Radio 4 en de Concertzender. Momenteel verblijft ze in Macau.

Slagwerkgroep NH

In 2007 hebben meerdere jonge slagwerkers uit Noord-Holland een ensemble opgericht met als doel nieuwe slagwerkmuziek uit te kunnen voeren.

Hun eerste opreden was tijdens hetMijzen festival 2008 in de muziektheatervoorstelling 'De Overlevering'.

Hun standplaats is Ursem en de groep wordt geleid door Arie Bom. De muziek die zij uitvoeren is vaak minimalistisch. Zij nemen ook deel aan de nieuwe muziekserie in Schermerhorn en hebben verschil-

lende componisten om nieuwe composities verzocht.

Pavadita tango strijkkwartet

De naam van dit tango strijkkwartet verwijst naar de ironische titel van een beruchte vingerbreker binnen het Argentijnse tango repertoire. 'Pavadita: niemendalletje'. Een zelfde knipoog mag gelden voor dit unieke tutti tanguerakwartet. Met hoofdzakelijk eigen arrangementen giet Pavadita deze meeslepende Argentijnse tango muziek met de nodige passie in de vorm van het 'klassieke' strijkkwartet. Maar Pavadita speelt ook graag over de randjes van de Tango: samenwerkingen met Thé Lau en Buena Vista Social Club-ster Ibrahim Ferrer zijn er vruchten van. Pavadita speelt o.a. zowel in theater- en concertsetting en nodigt graag bijzondere gasten uit om met haar te spelen. Instrumentkeuze kan daarbij soms verrassend zijn.

Pavadita tango string quartet

Sophie de Rijk-viool
Claudia Valenzuela-viool
Alex Welch-altviool
Eva van de Poll-cello

Operazangeres Lotte Bovi

Lotte Bovi studeerde toneel aan studio Herman Teirlinck alvorens zij ging studeren aan het koninklijk conservatorium in Den Haag waar zij in 1999 afstudeerde. Haar leraren waren Marianne Dieleman en Rita Dams.

Tijdens haar studie zong ze diverse rollen in producties van de operaklas onder leiding van onder andere Ton Koopman, Kenneth Montgomery en Micha Hamel. Ze was finaliste en prijswinnaar van het concorso S.Ommizolo te Padua in oktober 2006. In april en mei 2007 zong zij de rol van Adelaide in 'der Vogelhändler' van C. Zeller bij Supierz international operaproduktions. Als Maria Tesselschade was zij te horen in de opera 'het volmaakte rood' van Kees Wieringa die als onderdeel van het festival de Karavaan werd uitgevoerd in de zomer van 2008 te

Alkmaar. Als vervolg hierop zong en speelde zij eind januari 2009 in 'het Droste-effect' bij stichting Kunst en Cultuur Noord-Holland. Lotte wordt gecoacht door Marjan Kuiper.

Zangeres Hendriktje Ruiter

Na haar opleiding aan de Arnhemse Toneelschool speelde zij in diverse theaterproducties, waarbij de nadruk steeds lag op haar muzikale interesses. Haar afstudeerproject in 1986 op de toneelschool was dan ook een uitvoering van de mono opera 'La Voix Humaine' van Francis Poulenc. Tussen 1986 en 1993 speelde zij bij diverse theatergezelschappen. Sinds 1994 is zij als fotograaf en vormgever verbonden aan Kunst-project De Nollen te Den Helder, waarvan zij tevens sinds 2006 adjunct-directeur is. Sinds enkele jaren heeft zij zich toegelegd op het zingen van Fado, daarnaast bouwt zij weer een klassiek repertoire op.

Trombone kwartet Slide Fever

Slide Fever is oorspronkelijk vele jaren geleden opgericht, maar dit trombone kwartet speelt vanaf ongeveer 1998 in de huidige bezetting.

Naast de 4 Trombones die gebruikelijk zijn in een trombone kwartet gebruikt Slide Fever allerlei soorten andere instrumenten, bijvoorbeeld: gitaar, percussie, contrabas, piano, basstuba, walddhoorn en stemmen.

Tijdens de vele koffie concerten is het een gewoonte geworden dat Slide Fever eerst 'traditionele' trombone kwartet muziek ten gehore brengt en na de pauze een non-stop show speelt.

Trombone kwartet Slide Fever

Jaap Dekker
Arno van Raaphorst
Bert Willemsen
Bert de Ridder (bastrombone)

Aiolos vocaal ensemble

In flexibele bezetting opererende groep van acht vocalisten, die bij gelegenheden samenwerken:

Paul Sanders/
Lenny Brons- van Tuyl
Ben de Haan/
Jolien Schurer
Theo Klootwijk/
Yannah Bruins
Gert Scholten/
Hendriktje Ruiter

Assistent sounddesign

Roel van Doorn

Geluid

BS Productions

Video productie

Jeroen de Koning

Een muzikale wandeling door De Nollen

Data uitvoering
4 en 5 september
11 en 12 september 2010

De Muzikale Wandeling start
zes keer per dag
11.00-11.30-12.00 uur –
slotconcert 14.00-14.30 uur
15.00-15.30-16.00 uur –
slotconcert 18.00-18.30 uur

Reserveren en informatie
Reserveren bij Hendriktje
@projectdenollen.nl
Let op: reserveren noodzakelijk!
Informatie 06 17 95 94 75

Toegangsprijzen
Entree 25,- euro
Museumkaart 20,- euro
Vriend van De Nollen 20,- euro

Op alle dagen is er een royaal
aanbod van lunches en zomerse
gerechten.

De Nollen
R.W. van de Wint

Adres
Burgemeester Ritmeesterweg 10
1784 NV Den Helder
(nabij NS-halte Station
Den Helder Zuid)
Postbus 4065
1780 HB Den Helder
T 0223 660200
F 0223 668099
E info@projectdenollen.nl
www.projectdenollen.nl

Reguliere openingstijden
1 april – 31 december
donderdag t/m zondag
10.30 uur - 17.00 uur

Op de data van de muzikale
wandeling is er geen reguliere
bezoeking van De Nollen
mogelijk.

Bereikbaarheid
Auto: N250 afslag (rotonde)
naar links 'Den Helder/
West-oever/Gemini'. Bij volgen-
de rotonde en vervolgens kruis-
punt: rechtdoor. Op viaduct
afslag 'Julianadorp'. Naar rechts
afslag 'Julianadorp' volgen.
U rijdt nu op de Nieuweweg
(links duinlandschap De Nollen).
Bij rotonde linksaf (Burg.
Ritmeesterweg) naar NS-station
Den Helder Zuid. Parkeerterrein.
Entree bij houten hekje. Pad
langs de spoorlijn aflopen tot aan
ontvangstruimte.

Trein: vanuit Amsterdam,
aankomst Den Helder Zuid:
10.22 – 10.52 – 11.22 – 11.52 uur,
etc. Entree aan westzijde
(Burgemeester Ritmeesterweg):
1 minuut lopen. Entree bij houten
hekje. Pad langs de spoorlijn
aflopen tot aan ontvangstruimte.

Colofon

Afbeeldingen
R.W. van de Wint, *Aether II* (detail binnenzijde),
1994–2006
Eclips (detail), 1993, De Nollen
Vergilius (detail binnenzijde), (1980), 1998
Aether II (detail buitenzijde)

Fotografie
Stichting De Nollen / Hendriktje Ruiter
Vormgeving
Reynoud Homan, Muiderberg
Druk
Pantheon Drukkers, Velsen-Noord
Uitgave
Stichting De Nollen, 2010

Dit project komt tot stand met
financiële steun van
Provincie Noord-Holland
Prins Bernhard Cultuurfonds
Noord-Holland
Stichting Stokroos

De muziek is gecomponeerd met
subsidie van het
Nederlands Fonds voor
Podiumkunsten+

Met dank aan
Triade centrum voor
kunsteducatie
Kunst en Cultuur
Noord-Holland
alle medewerkers van
Kunstproject De Nollen
v.v.v. Kop van Noord-Holland
HKU-Hilversum
(Marcel Wierckx)
Grote Kerk Schermerhorn
YXIE
Do Foundation
De Kampanje



